

ЎЗБЕКИСТОН RESPUBLIKASI
OLIIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR
VAZIRLIGI
SHAROF RASHIDOV NOMIDAGI
SAMARQAND DAVLAT UNIVERSITETI
AGROBIOTEXNOLOGIYALAR VA OZIQ-OVQAT
XAVFISIZLIGI INSTITUTI

Ro'yxatga olindi:
№ BD-60810500
2024-yil
"25" 09

"TASDIQLAYMAN"

SamDU rektori:
R.I.Xalmuradov
2024 yil " " "

QISHLOQ XO'JALIGIDA INNOVATSION TEXNIKA VA
TEKNOLOGIYALAR
FAN DASTURI

Bilim sohasi:	800 000 – Qishloq, o'rmon, baliq xo'jaligi va veterinariya
Ta'lim sohasi:	810 000 – Qishloq xo'jaligi
Ta'lim yo'nalishi:	60810500 – O'simliklar himoyasi va karantini

Fan/modul kodi	O'quv yili	Semestr	ECTS – Kreditlar
QXIT1204 (bakalavriyat)	2024-2025	II	4
Fan/modul turi	Ta'lim tili	Haftadagi dars soatlari	
Majburiy	O'zbek	4	
Fan nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Umumiy (soat)
1. Qishloq xo'jaligida innovatsion texnika va texnologiyalar	54	66	120

Fanning maqsadi (FM)	
FMI	I. FANNING MAZMUNI Fanni o'qitishdan maqsad - talabalarga qishloq xo'jaligida texnologik jarayonlarni bajarishda qo'llaniladigan innovatsion mobil energetik vositalar, kombaynlar va qishloq xo'jalik mashinalarining tuzilishini, ishlashi va agrotexnik talablar bo'yicha ishga tayyorlash jarayonini o'rganish. Qishloq xo'jaligi ishlab chiqarish sohasidagi innovatsion texnika va texnologiyalardan, texnologik jarayonlarni bajarishda samarali foydalanishni tashkil etishni va amaliyotga tadbir etish bo'yicha professional bilim va ko'nikmani hosil qilishdan iborat. Fanning vazifasi - talabalarni nazariy bilimlar, amaliy ko'nikmalar, qishloq xo'jaligi texnikalari va ularning asosiy qismlarini tuzilishi va ishlash jarayonlarini, mexanizatsiyalashtirilgan ishlar - tuproqqa asosiy va yuza ishlov berish, o'g'itlash, o'simliklar urug'i va ko'chatlarini ekish hamda parvarishlash, zararkunanda va kasalliklardan himoya qilish, qishloq xo'jaligi mahsulotlarini yig'ib-terib olish texnologiyasi va agrotexnik talablari, ulardan agregatlar tuzish va samarali foydalanish asoslari hamda texnologik jarayonlarni mexanizatsiyalashtirish asoslarini o'rganishdir. Respublikamiz va xorijda ishlab chiqarilayotgan innovatsion qishloq xo'jaligi texnikalari tanlash va ulardan ishlab chiqarish jarayonida samarali foydalanishni tashkil etish, talabalarning amaliy faoliyatida olgan bilim, ko'nikmalarini kasbiy faoliyatida qo'llay olishiga erishish.
	Fan mazmuni II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari) III. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi: Mashg'ulotlar shakli: ma'ruza (M)
	Kirish. Innovatsion mobil energetik vositalarning tasnifi va asosiy qismlari. Qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalashtirish ahamiyati va rivojlanirish istiqbollari. Vazirlar mahkamasining qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalashga oid bo'lgan qonun va qarorlari. Qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishda energetika vositalaridan foydalanish. Mobil energetik vositalarning qisqacha tarixi. Qishloq

	xo'jaligi mashinasozlik klasteri va avtomobil zavodlarining ishlab chiqarayotgan texnikalari. Mobil energetik vositalarning tasnifi. Traktor va avtomobillarning asosiy qismlari va ularning vazifalari. Tuproqqa asosiy ishlov berishda innovatsion texnika va texnologiyalar Tuproqning fizik va texnologik xususiyatlari. Tuproqqa ishlov berish usullari. Pluglar va ularga qo'yiladigan agrotexnik talablar. Osma, tirkama va maxsus pluglar. Tuproqqa yuza ishlov berishda innovatsion texnika va texnologiyalar Tuproqqa sayoz ishlov beradigan mashinalar. Tirmalar. Tirma ishiga qo'yiladigan agrotexnik talablar. Tishli tirmalarning tuzilishi va texnologik ish jarayoni. Disksimon tirmalar. Disksimon tirmaning vazifasi, tuzilishi va ish jarayoni. Frezaning vazifasi, tuzilishi va ishlashi.
M2	
M3	
M4	Urug' ekish va ko'chat o'tqazishda innovatsion texnika va texnologiyalar Ekish va ko'chat o'tqazish usullari. Agrotexnik talablar. Seyalkalarning asosiy qismlari. Seyalkalarning tasnifi. Ekish va ko'chat o'tkazish mashinalarining vazifasi, tuzilishi va ishlashi hamda ularni ishga tayyorlash.
M5	O'simliklarni parvarishlashda innovatsion texnika va texnologiyalar Ekin qator oralariga ishlov berishga nisbatan agrotexnika talablari. Ekin qator oralariga ishlov berish kultivator-oziqlantirgichning tuzilishi va ishlashi. Kultivatorlarni har xil ish sxemalariga moslash. Chipish moslashtirish tuzilishi va ishlashi.
M6	O'simliklarni himoya qilishda innovatsion texnika va texnologiyalar O'simliklarni ximoyalash usullari. Agrotexnik talablar. O'simlik urug'larini dorilagichlar. Purkash qurilmalari. Changlatgichlar va acrizol generatori. Gerbitsid purkagichlar. Himoyalash mashinalarining tuzilishi va ish jarayoni.
M7	Paxta hosilini etishtirish va terib olishda qo'llaniladigan innovatsion texnika va texnologiyalar Paxta hosilini terish mashinalari. Ishlab chiqarilayotgan yangi texnikalar ularga qo'yiladigan agrotexnik talablar va paxta hosilini yig'ib olishda innovatsion texnologiyalar. Mashinalarning tuzilishi va ish jarayoni. Ularni ishga tayyorlash.
M8	Kartoshka va meva-sabzavot hosilini yetishtirish va terib olishda qo'llaniladigan innovatsion texnika va texnologiyalar Kartoshka, meva, sabzavot va boshqa ekinlarni yig'ishtirish mashinalari. Agrotexnik talablar. Kartoshka kavlagichining va kombaynlarining tuzilishi va ishlashi. Sabzavot, meva va dukkakli ekinlar hosilini yig'ishtirishda ishlatiladigan mashinalar.
M9	Yem-xashak yig'ishtirishda innovatsion texnika va texnologiyalar Yem-xashak yig'ishtirish texnologiyasi. Pichano'rgichlar. Pichano'rgich-ezgich va pichano'rgich - maydalagichlar.
M10	Melioratsiya va sug'orish ishlarida qo'llaniladigan innovatsion texnika va texnologiyalar Sug'orish usullari. Ko'chma va stasionar sug'orish mashinalari. Yomg'irlatib va tomchilatib sug'orishda qo'llaniladigan mashina va qurilmalar. Etlarni surish,

7.	Sabzavotchilikda innovatsion texnika va texnologiyalar.
8.	Suv tejovchi texnika va texnologiyalar.
9.	Kartoshkachilikda innovatsion texnika va texnologiyalar.
10.	Polizchilikda innovatsion texnika va texnologiyalar.
11.	Aqlii qishloq xo'jaligi texnikalari.
12.	O'simliklarni himoya qilishda innovatsion texnika va texnologiyalar.

“Qishloq xo'jaligida innovatsion texnika va texnologiyalar” fani bo'yicha mustaqil ta'lim mavzulari uning mazmunini yoritish maqsadida tanlangan va talabada shu haqida bilim va ko'nikmalarni shakllantirish nazarda tutilgan. Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan mavzularni normativ-huquqiy o'zlashtirish hujjatlar va o'quv adabiyotlari yordamida mustaqil o'zlashtirish, referatlar tayyorlash va uni taqdimot qilish, ilmiy maqola, tezislar tayyorlash, amaliyotdagi mavjud muammolarni yechimini topish, fanning dolzarb muammolarini qamrab oluvchi loyihalar tayyorlash, o'rganilayotgan mavzu bo'yicha asosiy ilmiy adabiyotlarga annotatsiya yozish kabi ko'rinishdagi ishlarni bajarish tavsiya etiladi. Keltirilgan mavzularning har biri to'g'risida talabalar qay tarzda o'zlashtirish, bilim va ko'nikmasiga ega bo'lish mexanizmi fanning sillabusida ochib beriladi.

3	VI. Fanni o'zlashtirishining natijasida (shakllangan kompetensiyalar) Fanni o'zlashtirish natijasida talaba: - “Qishloq xo'jaligida innovatsion texnika va texnologiyalar” fanidan talabalar, mobil energetik vositalar, qishloq xo'jaligi mashinalari va kombaynlar bo'yicha tushunchalar hamda ular to'g'risida <i>tasavvurga va bilimiga ega bo'lishi kerak;</i> - “Qishloq xo'jaligida innovatsion texnika va texnologiyalar” fanining qishloq xo'jaligi texnikalarining tuzilishi, ishlash prinsipi, boshqarish, agrotexnik talabalar, texnik xizmat ko'rsatish, ichki yonuv dvigatellari, kuch uzatish qismi, ish unumi, ishga tayyorlash, agregat tuzish, foydalanish va saqlash <i>ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak;</i> - qishloq xo'jaligi texnikalarining ish sifat ko'rsatkichlarini baholash, ekin turlari va dala maydonining katta kichikligiga qarab texnika tanlash hamda ularidan foydalana olish <i>malakalariga ega bo'lishi kerak.</i>
4	VII. Ta'lim texnologiyalari va metodlari • Ma'ruzalar; • Interfaol keys-stadilar; • Seminarlar (mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar); • Guruhlarda ishlash; • Taqdimotlarni qilish; • Individual loyihalar; • Jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar;

	tekislash va shudigorlash mashinalari. Zovur va kanallarni kovlash, tozalash mashinalari. Drenajlar o'rnatish mashinalari.
M11	Mashina traktor parkidan foydalanishning asosiy ko'rsatkichlari. O'simlikshunoslik uchun mashinalar tizimi ulardan foydalanish. Qishloq xo'jalik mashinalardan foydalanish sharoitlari. Ishlab chiqarish jarayonlarining turlari. Qishloq xo'jalik ishlab chiqarishda texnologik xaritani roli va uni ishlab chiqish uchun dastlabki ma'lumotlar.
M12	Agregat tuzish va ularning ish unimi. Agregat turlari: Harakatdagi (mobil), stasionar, yuklash, kanal qazish, transport va paxta terish mashinalari. Agregatning tortish qarshiligi, ish tezligi. Agregatning burilish va harakat turlari. Agregatni tanlash.
	III. Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar: Amaliy (A) Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi.
A1	Mobil energetik vositalarning umumiy tuzilishini o'rganish.
A2	Ichki yonuv dvigatellarining tuzilish va ishlash prinsipi.
A3	Avtotaktorlarning kuch uzatish mexanizmi (transmissiya)
A4	Traktor va avtomobillarni yurish qismlari, boshqarish mexanizmlari, yordamchi va ish jihozlari.
A5	Tuproqqa asosiy va yuza ishlov berish mashinalari.
A6	O'g'it sepish mashinalarining tuzilishi va ish jarayoni.
A7	Urug' ekish va ko'chat o'tqazish mashinalarining turlari, tuzilishi va ish jarayoni.
A8	Ekin qator oralariga ishlov berish mashinalarining turlari, tuzilishi va ish jarayoni.
A9	Traktor g'ildiraklari oralig'ini ekinlar qator orasiga moslash.
A10	O'simliklarni himoya qilish mashinalarining turlari, tuzilishi va ish jarayoni.
A11	O'rim yig'im mashinalarining turlari, tuzilishi va ish jarayoni.
A12	Agregat tuzish. Mashina traktor agregatlarning ish unumi.
A13	Agregatlarni ishlatishda energiya va yoqilg'i sarfi.
A14	Texnologik xarita tuzish.
A15	Qishloq xo'jaligi texnikalariga texnik xizmat ko'rsatish va ularni saqlash.

IV. Laboratoriya mashg'ulotlari bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

O'quv rejasiga laboratoriya ishi kiritilmagan.

V. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular
“Qishloq xo'jaligida innovatsion texnika va texnologiyalar” fani bo'yicha
 mustaqil ta'lim va ishlarning kalendar tematik rejasini

№	Mustaqil ta'lim mavzulari
1.	Innovatsion mobil energetik vositalar
2.	Paxtachilikda innovatsion texnika va texnologiyalar.
3.	G'allachilikda innovatsion texnika va texnologiyalar.
4.	Kombinatsiyalashgan agregatlar.
5.	Sholichilikda innovatsion texnika va texnologiyalar.
6.	Mevachilikda innovatsion texnika va texnologiyalar.

5.	• Ko'chma dars mashg'ulotlari. VIII. Kreditlarni olish uchun talablar: Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishni topshirish.
	6. ASOSIY ADABIYOTLAR - Obidov A., Xalilov R. va boshqalar. Qishloq xo'jaligini ishlab chiqarishni mexanizatsiyalashtirish. Darslik.-T., "O'zbekiston faylasuflari milliy jamiyati" nashriyoti, 2018. -178 b. - Nurmixamedov B.U., Mamasov Sh.A. Qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalashtirish va avtomatlashtirish. Darslik. "SamDU nashriyoti", 2021. -333 b. - Igamberdiev A.K., Aliqulov S. Traktorlar va qishloq xo'jaligi mashinalaridan foydalanish, texnik servis. O'quv qo'llanma. - Toshkent, "TIQXMMI" nashriyoti, 2020. -217 b. - Mamasov Sh.A., Nurmixamedov B.U., Pardayev X.Q., Allanazarov M.A. Qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalashtirish fanidan amaliy mashg'ulotlar. O'quv qo'llanma.-Samarqand: SamDU nashriyoti, 2024. - 216 b. QO'SHIMCHA ADABIYOTLAR - O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 23-oktyabrda "O'zbekiston Respublikasi qishloq xo'jaligini rivojlantirishning 2020-2030 yillarga mo'ljallangan strategiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi PF-5853-son Farmoni. - O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi "2022-2026 yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi PF-60-son Farmoni. - O'zbekiston Respublikasi Prezidenti va vazirlar mahkamasi agrar sektor bo'yicha qabul qilgan qarorlari. - Mirzaxodjayev Sh.Sh., Mamasov A. Oziqa ekinlari yetishtirishni mexanizatsiyalashtirish. O'quv qo'llanma. "SamDU nashriyoti", 2021. -256 b. - Shoumarova M., Abdillayev T. Qishloq xo'jaligi mashinalari. Darslik.-T., "O'qituvchi" nashriyoti, 2009. -503 b. - Solihov I. Traktorlar va avtomobillar, Darslik.-T., "Cho'lpon nomidagi nashriyot-matbaa uyi", 2012. -510 b. - Obidov A. Mashina-traktor parkidan foydalanish. O'quv qo'llanma. "Tafakkur qanoti" nashriyoti, 2013. -365 b. - Toshboltaev M. Paxtachilik va g'allachilik mashinalarini rostdash va samarali ishlatish. Qo'llanma "Fan" nashriyoti, 2012. -198 b. AXBOROT MANBAALARI

9. <https://ziyouz.uz/kutubxona/>
10. <https://referat.ru/>
11. <https://www.pdfdrive.com/>
12. <https://link.springer.com/>
13. www.landtech.uz

7.	Fan dasturi Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti Kengashining 2024 yil "24" avgustdagi 1-son bayonnomasi bilan ma'qullangan.
8.	Fan/modul uchun mas'ullar: Mamasov Sh.A. - Sharof Rashidov nomidagi SamDU, Tuproqshunoslik va agrotexnologiyalar kafedrasi dotsenti, texnika fanlari nomzodi. Nurmixamedov B.U.-Sharof Rashidov nomidagi SamDU, Tuproqshunoslik va agrotexnologiyalar kafedrasi dotsenti, texnika fanlari nomzodi.
9.	Taqrizchilar: Mirzaxodjayev.Sh.Sh-ToshDAU "Qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalashtirish va avtomatlashtirish" kafedra dotsenti (PhD) (tel:(93)6802063); Bobobekov I.N. - Sharof Rashidov nomidagi SamDU, "Tuproqshunoslik va agrotexnologiyalar" kafedrasi dotsenti, qishloq xo'jaligi fanlari nomzodi (tel:(97)3988265).

Universitetning 2024-yil 16- avgustdagi 301-ij buyrug'i asosida
Fan dasturlari va mustaqil ta'lim topshiriqlarini ishlab chiqishga ma'sul ishchi guruhi:

Rais - Sh.T.Xoliqulov.

Kafedra mudiri:

Institut o'quv uslubiy kengash raisi:

Institut direktori:

Sh. Rashidov nomidagi SamDU O'quv ishlari bo'yicha 1-prorektor: I.O'QUV USLUBIY BOSHQARMA

Sh.T.Xoliqulov, Sh.Mamasov, T.F.Rajabov, A.S.Soleyev

Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti

Agrobiotexnologiyalar va oziq-ovqat xavfsizligi instituti 60810500 – O'simliklar karantini va himoyasi ta'lim yo'nalishi talabalari uchun "Qishloq xo'jaligida innovatsion texnika va texnologiyalar" fanidan tayyorlangan fan dasturiga

TAQRIZ

Qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishi uchun yuqori malakali kadrlarni tayyorlashda, fan bo'yicha bilim va ko'nikmalarni shakllantirishda fan dasturi va sillabuslarni fanning mazmun va mohiyatidan kelib chiqib tayyorlash muhim ahamiyatga ega. Chunki, fan dasturi o'tiladigan fanlarning o'qitilish shakli va mavzularini ketma-ketligini tartibga solib turuvchi asosiy hujjat bo'lib hisoblanadi.

60810500 – O'simliklar karantini va himoyasi ta'lim yo'nalishi 1-kurs talabalari uchun "Qishloq xo'jaligida innovatsion texnika va texnologiyalar" fani 2-semestrga rejalashtirilgan bo'lib, unda ma'ruza va amaliy mashg'ulotlar mavzulari fan dasturi asosida tuzilgan, mavzular ketma-ketligi bir-birini to'ldirib, fanning barcha bo'limlarini qamrab olgan. Dasturda mustaqil ta'lim mavzulariga alohida e'tibor berilgan. Unda talabalar mustaqil ta'lim mavzularni bajarishlarida fanning bo'limlaridagi mavzular bo'yicha topshiriqlarni bajarishi orqali bilim va ko'nikmalarni shakllantirishga alohida e'tibor qaratilgan. Fan dasturini tuzishda mualliflar fanning maqsadi, vazifasi, fanni o'zlashtirish uchun zarur boshlang'ich bilimlar, ta'lim natijalarini ko'rsatishga e'tibor qaratgan. Shuningdek fanni baholash mezonini va tartibi, darsdagi faolligi, mustaqil ta'lim topshiriqlari, bajarish bosqichlari ularga ajratilgan ballari keltirilgan. Bundan tashqari fan dasturida keltirilgan abadiyotlar o'zining fan mavzulariga yaqinligi, fanning ma'ruza va amaliy mashg'ulotlarini o'rganishda foydalanish uchun zarurligini alohida ta'kidlash mumkin.

Xulosa o'rinda shuni ta'kidlash mumkin, 60810500 – O'simliklar karantini va himoyasi ta'lim yo'nalishi uchun "Qishloq xo'jaligida innovatsion texnika va texnologiyalar" fanidan tuzilgan ushbu fan dasturi fanning malaka talablariga mos keladi va ulardan ta'lim jarayonida foydalanish maqsadga muvofiq deb hisoblyman.

Sharof Rashidov nomidagi SamDU

"Tuproqshunoslik va agrotexnologiyalar" kafedrasining dotsenti, qishloq xo'jaligi fanlari nomzodi

Bobobekov I.N.

Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti Agrobiotexnologiyalar va oziq-ovqat xavfsizligi instituti 60810500 - O'simliklar karantini va himoyasi ta'lim yo'nalishi talabalari uchun "Qishloq xo'jaligida innovatsion texnika va texnologiyalar" fanidan tayyorlangan fan dasturiga

TAQRIZ

Tayyorlangan dasturda talabalarning Qishloq xo'jaligida innovatsion texnika va texnologiyalar fani bo'yicha zarur bilim, malaka va ko'nikmalarga ega bo'lishiga qaratilgan mavzular qamrab olingan. Fan dasturida qishloq xo'jaligi sohasidagi ilg'or texnika va texnologiyalar, qurilma va jihozlarni texnik iqtisodiy ko'rsatkichlarini biladigan va ularni samarali qo'llashni tashkil etadigan, aholini va sanoatni qishloq xo'jaligi mahsulotlariga bo'lgan talabini to'liq qondirishga o'z hissasini qo'sha oladigan mulakali mutaxassislarni tayyorlashda fan bo'yicha zarur bo'lgan bilim va amaliy ko'nikmalarni shakllantirish asosiy maqsad qilib qo'yilgan.

Talaba ushbu fanni o'qishi davomida agrar soha mahsulotlarini ishlab chiqarishda qo'llaniladigan innovatsion energetik vositalar, ish mashinalari, jihoz va qurilmalarning tuzilishini va ishlash jarayonini hamda ularning Respublikamiz sharoitiga mos keladigan turlarini tanlashni va ulardan samarali foydalanishni o'rganib oladi.

60810500 - O'simliklar karantini va himoyasi ta'lim yo'nalishi 1-kurs talabalari uchun "Qishloq xo'jaligida innovatsion texnika va texnologiyalar" fani 2-semestrga rejalashtirilgan bo'lib, unda ma'ruza va amaliy mashg'ulotlar mavzulari ketma-ketligi bir-birini to'ldirib, fanning barcha bo'limlarini qamrab olgan. Mustaqil ta'lim mavzulariga alohida e'tibor berilgan bo'lib, unda ma'ruza va amaliy mashg'ulotlariga kiritilmagan mavzular qamrab olingan.

Bundan tashqari fan dasturida keltirib o'tilgan adabiyotlarning ro'yxati o'zlarining tarkibi jihatdan ma'ruza va amaliy mashg'ulotlar hamda mustaqil ta'lim mavzularini o'zlashtirishda amaliy yordam beradi.

Umuman olganda 60810500 - O'simliklar karantini va himoyasi ta'lim yo'nalishi uchun "Qishloq xo'jaligida innovatsion texnika va texnologiyalar" fanidan tuzilgan fan dasturi fanning malaka talablariga mos keladi va undan ta'lim jarayonida foydalanish mumkin deb hisoblyman.

ToshDAU "Qishloq xo'jaligi mexanizatsiyalashirish va avtomatlashirish" kafedrasida dotsenti, qishloq xo'jaligi fanlari bo'yicha falsafa doktori

Sh.Sh.Mirzaxodjayev